

תמר זהרי

המעבדה לחקר הכנרת ע"ש יגאל
אלון, חקר ימים ואגמים לישראל

ציטוט מומלץ

זהרי ת. 2014. פרופ' טומי ברמן ז"ל,
1934–2013. אקולוגיה וסביבה
5(1): 127.

פרופ' טומי ברמן ז"ל, 1934–2013

פרופ' טומי ברמן ז"ל, 1934–2013

זכרים

גיליון אביב 2014 / כרך 5 (1) / הים התיכון

4 במאי, 2014

כשקיבלנו את הידיעה על כך שאבד הקשר עם טומי שמטייל באיי הגלפגוס, ויום מאוחר יותר את הידיעה המרה על כך שנמצאה גופתו, היינו המומים. רק כשבוע לפני כן ישב אֶתנו טומי בשיבת צוות עורכים, והכול היה רגיל לגמרי, למעט העובדה שסיפר לנו בהתרגשות רבה על נסיעתו הקרובה לאיי הגלפגוס. הידיעה על מותו נשמעה לא מציאותית, בלתי סבירה, כמו שכתב לי קולגה מארה"ב במילה אחת: REALLY???

טומי נולד ב-1934 בצ'כיה. רגע לפני פרוץ מלחמת העולם, כשהיה בן 5, היו להוריו ראיית הנולד, התושיה והאומץ לשלוח את בנם ב"קינדרטרנספורט" האחרון, רכבת שהובילה מאות ילדים יהודים מצ'כיה למשפחות אומנות בבריטניה. כך ניצלו חייו של טומי. הוריו ורוב בני משפחתו נספו בשואה. לטומי היה המזל לגדול אצל הורים מאמצים אוהבים בסקוטלנד.

כשבגר הצטרף לתנועת הנוער "הבונים". כחבר התנועה עלה לישראל ב-1954 והתיישב בקיבוץ עמיעד. משם נסע לארה"ב לבקר קרובים בודדים ניצולי השואה, ונשאר ללמוד לתואר ראשון בחקלאות באוניברסיטת רטגרס שבניו-ג'רזי ואחר כך לדוקטורט ב-MIT. עוד בישראל הכיר את דבי, ובזמן שהותו בארה"ב הם נישאו. עם סיום לימודיו הם חזרו לקיבוץ עמיעד (ב-1964) עם שתי בנותיהן הצעירות והשלישית שבדרך. טומי היה חבר קיבוץ עמיעד עד יומו האחרון.

טומי היה ממקימי המעבדה לחקר הכנרת – השלוחה בכנרת של מוסד חדש שהלך ונבנה – חקר ימים ואגמים לישראל. הוא היה המנהל הראשון של המעבדה בשנים 1967–1971, ושוב בשנים 1986–1998 (עת פרש לגמלאות). הוא היה חבר המעבדה הוותיק ביותר שלנו, היחיד מה"גוורדיה הישנה" שהמשיך לעבוד כחוקר פעיל במעבדה לאורך כל השנים. רבים מאיתנו עבדו עם טומי לאורך עשרות שנים, ומבחינתנו הוא היה כמעט בן משפחה. במילים פשוטות – אהבנו אותו.

כמנהל המעבדה לחקר הכנרת דאג טומי לפיתוח תשתיות מדעיות, קלט אנשי מקצוע מעולים, והוביל את המחקר הלימנולוגי בכנרת להישגים בין-לאומיים מרשימים. המעבדה זכתה להכרה בעולם כולו כמעבדת מחקר שיושבת לחוף ה-Sea of Galilee ופועלת להבנת תפקודו של האגם הזה כמערכת אקולוגית. חלק ניכר מהכרה זו יש לזקוף לזכותו של טומי. הוא דאג לקשרי מחקר עם קבוצות שונות בעולם ועם מוסדות מחקר אחרים בישראל. הוא דאג לקשר רציף עם נציבות המים (לימים רשות המים) שמימנה וממשיכה לממן את ניטור הכנרת, מרכיב עיקרי בפעילות המעבדה. הוא פעל לחיזוק הקשר בין הניטור למחקר במעבדה, וכיוון לכך שמחקר עתידי יתבסס על הניטור, ושהניטור ישמש גם לביסוס המלצות לגבי תפעול האגם.

פרופ' טומי ברמן היה אקולוג מיקרוביאלי שתרם תרומה משמעותית למחקרים בכנרת ובמזרח הים התיכון ולמדע בכלל, בתחומים שונים ומגוונים שבדרך כלל קשורים למיקרואורגניזמים בסביבה המימית

טומי היה אקולוג מיקרוביאלי שתרם תרומה משמעותית למחקרים בכנרת ובמזרח הים התיכון ולמדע בכלל, בתחומים שונים ומגוונים שבדרך כלל קשורים למיקרואורגניזמים בסביבה המימית. טומי תמיד ידע לזהות לאן נושבת הרוח המדעית ולמקם את עצמו בחזית המחקרית. כך, למשל, חקר בשנות ה-80 את "המסלול המיקרוביאלי", כלומר את תפקידם של היצורים הזעירים שניזונים מחיידקים בסחרור ובמחזור של חומרי דשן במים, ובשנות ה-90 את תפקידו של החנקן האורגני המומס במים כמקור חנקן לאצות. לאחרונה החל במחקר חלוצי בנושא תפקידם של חלקיקים שקופים במערכות להתפלת מים. זה כישרון ייחודי שמעטים ניחנו בו. לטומי היה כישרון כתיבה – כזה שכל חוקר אומר עליו "הלואי גם עליי". לטומי היו קשרים בין-אישיים מעולים עם חוקרים בארץ ובחו"ל. אישיותו הלבבית ונכונותו לתרום בנדיבות מיכולותיו זיכו אותו בכבוד ובהוקרה ממוסדות ומארגונים ברחבי העולם, ותרמו לגיוסו כיועץ לגופים לאומיים בנושאים הקשורים לשמירה על איכות מי השתייה שלנו.

לטומי היו חיוניות, סקרנות מדעית וחוש הומור שלא השתנו כהוא זה עם הגיל. אחרי פרישתו לגמלאות המשיך לגייס תקציבי מחקר ולנהל מחקרים מובילים בתחום בהצלחה רבה, תוך הדרכת סטודנטים לתארים מתקדמים. הוא היה שותף פעיל בכל

תחומי הפעילות של המעבדה, ותמיד היה מוכן להטות אוזן קשבת ולתת עצה.

טומי שימש לנו דוגמה איך לצאת לפנסיה ולהפיק מכך הנאה מרובה, שמשולבת ביצירתיות, בחברות ובשמחת חיים. לאחרונה הוא זכה בפרס מפעל החיים של העמותה הישראלית למדעי הימים. הפרס ניתן לטובי החוקרים בתחום, כאלה שתרמו לאורך חייהם להתקדמות במדעי הימים והשאירו חותם ברור.

ומי השאיר חלל גדול וריק במעבדה לחקר הכנרת, שמילאה חלק כל כך גדול מחייו הבוגרים לאורך עשרות שנים.

הלוואי על כולנו שנזכה להגיע לגילו במצבו הגופני והמנטלי ועם היכולות שלו, בשיא של חייו, ולעזוב את העולם כמוהו – במקום שחלם להיות בו, ברגע אחד וללא סבל ממושך ממחלה קשה או מזקנה מנוונת. מעטים האנשים שזוכים למות כך. תמיד נזכור אותו בשיאו.